

Til

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 2017-01-17

Deres ref: 16/2701

Høringsuttalelse – endringer i vergemålsloven m.v.

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere som har journalistikk som yrke.

Vi viser til høringsbrev av 19. oktober 2016, og vil kort kommentere spørsmål knyttet til taushetsplikt for verger og vergemålsmyndigheten.

I høringsnotatet foreslås det å endre dagens rettstilstand slik at det innføres en skjønnsmessig og uklar taushetsplikt for opplysninger om at en person har fått oppnevnt verge. Det gjelder § 46 for vergen og § 65 for vergemålsmyndigheten.

Vi går imot disse lovendringene, og mener de ikke er godt nok begrunnet.

For det første er det for oss åpenbart at opplysning om at en person har fått oppnevnt verge er en opplysning om forhold som har både privatrettslig og offentligrettslige konsekvenser, og som kan ha betydning for personer, bedrifter, organisasjoner og andre som skal relatere seg til vedkommende. Det vil også åpenbart være en viktig opplysning i journalistiske saker.

Etter vårt syn er ikke forslaget godt begrunnet i det foreliggende høringsnotatet. Det vises til at «*En tredjepart vil ikke nødvendigvis ha et beskyttelsesverdig behov for å få slike opplysninger som er omfattet av unntaket.*» Dette er etter vårt syn å begynne i helt feil ende. Å vurdere hvorvidt de som potensielt måtte ønske innsyn i opplysninger om hvorvidt det er oppnevnt verge for en navngitt person har «et beskyttelsesverdig behov» eller ikke, er selvsagt helt umulig.

I mange deler av offentlig sektor vil man med letthet kunne hevde at ulike innsynskrav ikke bygger på et «beskyttelsesverdig behov». Innsynsrettighetene – og taushetsplikten – er imidlertid ikke bygget opp slik. Utgangspunktet er innsyn, og deretter er spørsmålet hva det er nødvendig å beskytte. Det er altså på forvaltningens hånd det «beskyttelsesverdige behovet» må dokumenteres. Og det er interessene til den private part som skal beskyttes. Deretter skal dette behovet veies opp mot de argumenter som taler for innsyn.

I dette tilfellet nevner departementet i sitt notat at det at det er oppnevnt verge for en person, «kan oppfattes som sensitivt». Det er selvsagt mulig. På den annen side er det et spørsmål om ikke det at det oppnevnes en verge for en person, noe som igjen kan ha betydning for blant annet rettsevrnen, er en så sentral opplysning at den på forespørsel må kunne gis – uten at det dokumenteres et særskilt «behov». Vi vil mene det.

Vi minner om at det også på andre områder er slik at opplysninger som i noen sammenhenger vil regnes som personlige eller sensitive, i andre sammenhenger kan utleveres enkeltvis, fordi det er en større samfunnsinteresse som slår inn. Eksempler på dette er ligningstall for personlige skatteyttere etter ligningslovens § 8-8, fødselsnummer (som kan unntas etter offentleglova, men som etter folkeregisterloven må utleveres blant annet til journalister, jfr Skattedirektoratets rundskriv nr 5, 2015 – 2. september 2015) og visse typer bedrifts- og produktopplysninger, blant annet med hjemmel i miljøinformasjonslovens § 12.

Et annet moment, som høringsnotatet overhodet ikke synes å drøfte eller problematisere, er hvorvidt det rent rettssikkerhetsmessig er fornuftig å legge opp til en ordning hvor det er vergen og/eller vergemålsmyndigheten som i realiteten skal styre opplysningen om at det finnes en verge, og også vurdere hva som er *«nødvendig av hensyn til personen selv, eller for å sikre at vergen kan utføre sitt oppdrag på en god måte.»*

Har departementet overhodet vurdert muligheten for at en verge, eller for den saks skyld vergemålsmyndigheten, ikke bare har den personen det gjelder, men også sine egne interesser for øye når en slik vurdering skal foretas? Og kan det tenkes at disse i visse tilfeller kommer i konflikt med interessene til den personen som har fått oppnevnt verge?

Vi minner om at det statlige barnevernet, Bufetat og senere Bufdir, sa nei til å kommentere eller gi innsyn til Stavanger Aftenblads journalist Thomas Ergo i den såkalte Glassjenta-saken, selv om tre fylkesmenn hadde fastslått at jentas fullmakt (hun var da 16 år) til opphevelse av taushetsplikten var gyldig. Begrunnelsen, som kom etter grundige juridiske vurderinger fra to etater, var i praksis at det å kommentere saken kunne, selv om jenta var anonymisert, identifisere mor, som Stavanger Aftenblad ikke hadde fullmakt fra. Grunnen til at avisen ikke hadde fullmakt fra mor var for øvrig ikke at hun nektet dem dette, men at de ikke ønsket det. Redaksjonen ville lage en dokumentar om barnets tilværelse i barnevernet, og mor hadde andre interesser enn barnet (omsorgsovertakelsen). Et dusin andre instanser konkluderte motsatt av Bufetat/Bufdir, inkludert den kommunale barnevernstjenesten. Disse instansene ga avisen innsyn og respekterte fylkesmennenes avgjørelse om at barnets fullmakt sto på egne ben.

Et eksempel å nevne er hvordan en oppnevnt verge kan overprøve et samtykke til innsyn, gitt fra en voksen person er Bergens Tidendes reportasje om «Jannes historie» .

Vi mener disse historiene illustrerer den uklarhet som ofte eksisterer hva gjelder taushetsplikt i vergemålssaker, også med hensyn til vergens rolle kontra interessene til den som er satt under vergemål. En regel som den foreslåtte vil etter vårt syn sementere vergens og vergemålsmyndighetenes mandat til, på ganske skjønnsmessig basis, å vurdere og overprøve interesser og synspunkter til en som er satt under vergemål – ikke minst i barnevernet.

Vår konklusjon er derfor at loven ikke bør endres på dette punkt, og at det fortsatt ikke bør være en taushetsbelagt opplysning at det er oppnevnt verge for en navngitt person.

Med vennlig hilsen

Norsk Presseforbund

Nils E. Øy
generalsekretær (kst)

Norsk Journalistlag

Ina Lindahl Nyrud
advokat

Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær